

Coping Strategies Against Information Disorder

Sprievodca

Usmernenia pre pracovníkov s mládežou

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

Financované Európskou úniou. Vyjadrené názory a stanoviská sú však len názormi autora (autorov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory a stanoviská Európskej únie alebo Európskej výkonnej agentúry pre vzdelávanie a kultúru (EACEA). Európska únia ani EACEA za ne nemôžu niesť zodpovednosť.

Autori:

Eliane Smits van Waesberghe & Tim Paulusse - Verwey-Jonker Instituut (hlavní editori)

Leen D'Haenens & Joyce Vissenberg - KU Leuven

Tzvetalina Genova - Medzinárodný inštitút manažmentu

Wolfgang Eisenreich - Wissenschaftsinitiative Niederösterreich

Sonja Bercko Eisenreich - Integra Institute

Alenka Valjašková - QUALED

Pantelis Balaouras - Connexions

Vyhlasenie o autorských právach:

Toto dielo je licencované licenciou Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Môžete:

- zdieľať - kopírovať a šíriť materiál na akomkoľvek médiu alebo v akomkoľvek formáte
- adaptovať - remixovať, transformovať a rozširovať materiál

za týchto podmienok:

- Uvádzanie autora - musíte uviesť príslušné údaje, poskytnúť odkaz na licenciu a uviesť, či boli vykonané zmeny. Môžete tak urobiť akýmkoľvek primeraným spôsobom, ale nie spôsobom, ktorý by naznačoval, že poskytovateľ licencie schvaľuje vás alebo vaše použitie.
- Nekomerčné - materiál nesmiete používať na komerčné účely.
- ShareAlike - Ak materiál remixujete, transformujete alebo ho rozširujete, musíte svoj príspevok šíriť pod rovnakou licenciou ako originál.

Kapitola 5

Kultúra a vzdelávanie

Cieľová skupina

Tieto usmernenia sú zamerané na tzv. "pracovníkov prvého kontaktu". Ide o zastrešujúci pojem pre všetky osoby, ktoré sú v priamom kontakte s osobami ohrozenými informačnými hrozbami, so zameraním na skupiny v odbornom vzdelávaní a tréningu. Príklady ľudí, ktorí spadajú pod tento zastrešujúci pojem, sú: vychovávatelia, učitelia, školitelia, poradcovia a konzultanti pre mládež, sociálni pracovníci a pracovníci s mládežou. Tento zoznam však nie je úplný. Do rozsahu tohto projektu patria aj ďalšie osoby pracujúce v oblasti vzdelávania, kultúry, sociálnej alebo zdravotnej starostlivosti.

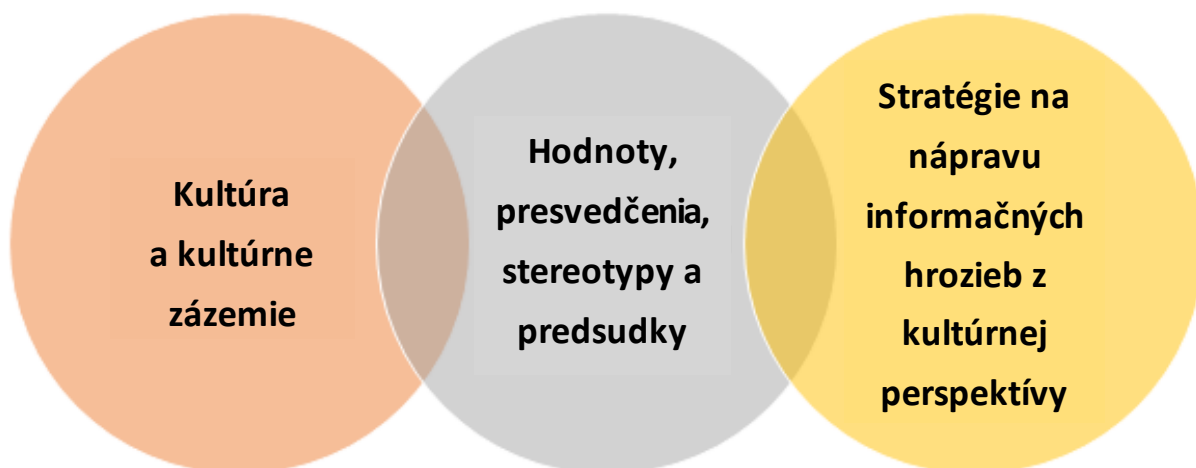
5.1 Úvod.....	1
5.2 Kultúra a kultúrne zázemie	2
5.3 Úloha hodnôt, presvedčení, stereotypov a predsudkov	5
Kultúrne povedomie	5
Kultúrne bariéry.....	5
Stereotypy.....	6
Kultúrny štýl komunikácie	7
Kultúra, správanie a komunikácia.....	8
Sociálno-ekonomické aspekty kultúry.....	9
Prepojenie kultúry, vzdelávania a hospodárstva	11
5.4 Stratégie nápravy	12
5.5 Odkazy.....	14

5.1 Úvod

Kultúra zohráva kľúčovú úlohu pri formovaní vnímania, názorov a postojov ľudí k rôznym otázkam. Poskytuje rámec pre interpretáciu informácií a udalostí a ovplyvňuje spôsob, akým ľudia reagujú na nové informácie. Kultúrne normy môžu ovplyvniť to, čo sa považuje za prijateľné alebo neprijateľné správanie, ako aj to, čo sa považuje za dôveryhodné alebo nedôveryhodné informácie. Pojem priechodnosť informácií, ktorý sa vzťahuje na to, ako ľahko sa informácie môžu šíriť a prijímať v spoločnosti, závisí do veľkej miery od kultúry. Kľúčové faktory priechodnosti informácií sa týkajú kolektivistického a individualistického uvažovania, skupinovej závislosti, dôvery v autority, komunikačných štýlov, mocenského odstupu, postoja k zmene, ale tiež aj jazyka a sémantiky, atď.

Preto je pochopenie kultúrneho kontextu nevyhnutné pri analýze šírenia a účinku misinformácií a dezinformácií, ako aj pri navrhovaní stratégií boja proti informačným hrozbám a príslušných vzdelávacích nástrojov. Účinné intervencie si môžu vyžadovať prispôbenie prístupov, ktoré zohľadňujú špecifické kultúrne normy, hodnoty a komunikačné vzorce.

Keďže cestovanie a migrácia medzi komunitami a hranicami sa stali neoddeliteľnou súčasťou našej spoločnosti, je dôležité podnecovať ľudí k spoznávaniu kultúr a hodnôt. Je to rozhodujúce nielen pre plnohodnotnú občiansku participáciu, ale aj pre lepšie sebapoznanie a vnímanie. Vo všetkých oblastiach života je nevyhnutné rozoznávať vlastnosti, ktoré môžu udržať spoločenstvo pohromade, a tiež vlastnosti, ktoré označujú individuálnu hodnotu každého člena spoločnosti.

5.2 Kultúra a kultúrne zázemie

Kultúra je zložitý a mnohostranný pojem, ktorý bol v priebehu ľudských dejín definovaný a interpretovaný z rôznych hľadísk. Dve z najrozšírenejších definícií ju označujú ako :

Komplex vedomostí, viery, umenia, mravov, práva, zvykov a akýchkoľvek iných schopností a návykov, ktoré si človek osvojil ako člen spoločnosti, autor: Edward Tyler, z roku 1871 .

Kolektívne programovanie mysle, ktoré odlišuje príslušníkov jednej skupiny alebo kategórie ľudí od ostatných, autor Geert Hofstede z 80. rokov 20. storočia.

Kultúra v starovekom zmysle slova bola reprezentovaná ako kultúra ducha, filozofia alebo vzdelanosť. V stredoveku sa tento pojem posunul viac k náboženstvu, aby sa v období humanizmu a renesancie opäť vrátil k antike. Až v 19. storočí sa pojem kultúra začína používať v zmysle kultivovanosti a kultúra sa začala chápať ako komplexný celok, ktorý zahŕňa vedomosti, vieru, umenie, dedičstvo, právo, morálku, zvyky a všetky ostatné zručnosti a návyky, ktoré človek získal ako člen spoločnosti.

Kultúry sa môžu v čase meniť, pretože ľudia sú vystavení novým poznatkom (možnostiam cestovania), presvedčeniam a normám. Nie je možné obsiahnuť všetky rozmanité kultúry, ktoré tvoria náš svet. Kultúry majú viditeľné a neviditeľné prvky. Viditeľné sú symboly, praktiky, artefakty, jazyk, tradície atď. Ale skryté kultúrne prvky, ako sú hodnoty, predpoklady, presvedčenia, predstavujú hlavnú časť kultúrnych identít. Kultúra má vplyv na sociálne a hospodárske oblasti, ako sú: sociálne začlenenie, vzdelávanie, inovácie, inklúzia, blahobyť a zdravie a občianska angažovanosť.

Kultúra je sociálne konštruovaná, pretože kultúra, v ktorej ste vyrastali, hodnoty, názory, postoje, ovplyvňujú spôsob komunikácie. Každá kultúra má svoj vlastný verbálny a neverbálny jazyk. Počas komunikácie sa tieto prvky navzájom dopĺňajú, ale môžu byť aj v konflikte. Medzikultúrna komunikácia je pojem označujúci procesy interakcie prebiehajúce v rôznych typoch situácií, v ktorých sú komunikujúci partneri príslušníkmi jazykovo alebo kultúrne odlišných etnických, národných, rasových alebo náboženských spoločností. Táto komunikácia je determinovaná špecifikami jazyka, kultúr, mentalít a hodnotových systémov komunikujúcich partnerov.

Kultúrne odlišné pravidlá ovplyvňujú spôsob, akým sa príslušníci danej kultúry správajú v určitých kontextoch. Na jednej strane podobnosti medzi kultúrami zblížujú ľudí a uľahčujú komunikáciu, ale na druhej strane vieme, že rozdiely, akokoľvek malé sa nám môžu zdať, nás vzdiaľujú, pretože v dôsledku ich nesprávnej interpretácie spôsobujú nedorozumenia, nezhody, neporozumenie a prípadne následné konflikty.

O medzikultúrnej komunikácii hovoríme vtedy, keď sa do komunikačných situácií dostávajú jednotlivci z rôznych kultúrnych kontextov. Pri interakcii týchto jednotlivcov sú ich mentálne schémy ovplyvnené rôznymi spôsobmi myslenia, vzorcami správania, vzorcami vnímania,

rôznymi hodnotovými orientáciami atď. Geert Hofstede tu metaforicky hovorí o "kolektívnom programovaní ducha".

Na druhej strane, kultúrne prostredie môže ovplyvniť správanie jednotlivcov. Napríklad kolektivistické kultúry uprednostňujú potreby a ciele skupiny ako celku pred potrebami a túžbami každého jednotlivca. V takýchto kultúrach zohrávajú vzťahy s ostatnými ľuďmi zo skupiny a väzby medzi ľuďmi ústrednú úlohu v identite každého človeka. Kolektivismus kontrastuje s individualizmom, v ktorom majú prednosť osobné potreby.

V kolektivistickú kultúru sa ľudia definujú ako členovia spoločenstva, rozhodnutia sú založené na tom, čo je najlepšie pre skupinu, uprednostňujú sa kompromisy, nezištnosť a spoločné ciele. Medzi tieto kolektivistické krajiny môžeme zaradiť Čínu, Japonsko alebo Južnú Kóreu spolu s krajinami Južnej Ameriky. Sú náchylné obetovať vlastné šťastie pre väčšie dobro spoločenstva. Kolektivistická kultúra ovplyvňuje aj spôsob, akým ľudia opisujú sami seba: Som dobrý rodič, súrodeneц, priateľ. Vyjadrujú sa v rámci sociálnych vzťahov. V jednej štúdii sa zistilo, že v kolektivistickú kultúru ľudia uverejňujúci online recenzie menej často idú proti priemernému hodnoteniu alebo vyjadrujú emócie vo svojej spätnej väzbe.

Kolektivismus má niekoľko úskalí, ako je sociálna úzkosť, skrývanie emócií alebo vyhýbanie sa konfliktom. Na druhej strane, kolektivistická kultúra má vyššiu úroveň empatie ako individualistická.

Individualizmus sa zameriava na záujmy a práva jednotlivca, jeho blaho a ciele. Individualizmus je v psychologickú vede typ sociálneho správania, ktorý zdôrazňuje jednotlivca pred skupinou a atribúty ako jedinečnosť, autonómia alebo individualita, osobné ciele, sebestačnosť, seba-napĺňanie. Ľudia z individualistických kultúr sa opisujú ako inteligentní, kreatívni alebo milí. Opisujú sa v zmysle osobnostných atribútov alebo v zmysle "ja".

Kolektivismus a individualizmus je možné merať prostredníctvom Škály kultúrnej orientácie. Ide o 16-bodovú škálu, ktorá meria, do akej miery sa ľudia považujú za súčasť skupiny alebo za samostatnú bytosť. Meria tiež ich názory na to, či si myslia, že každý člen skupiny je rovnocenný, alebo či existuje nerovnosť.

Výskum naznačil, že individualistické a kolektivistické kultúry možno rozlíšiť podľa štyroch znakov: (a) nezávislé alebo vzájomne závislé prepojenie s ostatnými; (b) stupeň dôležitosti pripisovaný osobným alebo skupinovým cieľom; (c) priorita individuálnych postojov alebo sociálnych noriem pri riadení správania; a (d) orientácia na výmenné alebo komunitné vzťahy.

Závislosť od skupiny v kolektivistických a individualistických spoločnostiach je veľmi dôležitá pre pochopenie kanálov vysielania, prenosu, prijímania a vnímania informácií.

Individualizmus sa týka spoločností, v ktorých sú väzby medzi jednotlivcami voľné: očakáva sa, že každý sa postará sám o seba a o svoju najbližšiu rodinu. Preto sa názory vytvárajú na základe individuálneho úsudku osôb a tlak skupiny je slabý. Naopak, kolektivismus sa týka spoločností, v ktorých sú ľudia od narodenia začlenení do silných, súdržných vnútro-

skupinových vzťahov, ktoré ich počas celého života naďalej chránia výmenou za bezvýhradnú lojalitu. V kolektivistických spoločnostiach majú skupiny prevažný vplyv na formovanie názorov jednotlivcov.

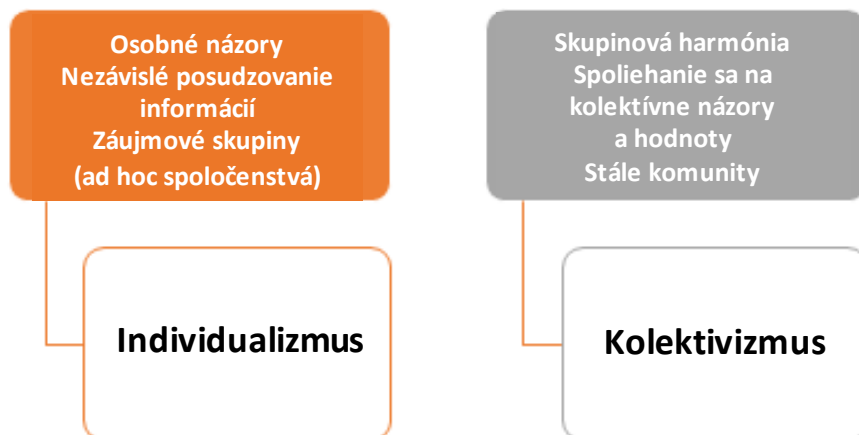
Medzi kultúry, ktoré sa považujú za individualistické, patria Spojené štáty, Austrália a väčšina európskych krajín. Väčšina ázijských krajín, ako napríklad Čína, Japonsko a Kórea, sa považuje za kolektivistické.

Kultúrne faktory môžu významne ovplyvniť spôsob, akým ľudia reagujú na dezinformácie, ako aj to, do akej miery sú jednotlivci náchylní dodržiavať kolektívne normy, dôverovať autoritám, spoliehať sa na zavedené informačné kanály, podliehať tlaku komunity a rovesníkov atď. Určité kultúrne presvedčenia alebo predsudky môžu spôsobiť, že jednotlivci budú náchylnejší na určité typy nepravdivých informácií. Napríklad hlboko zakorenená nedôvera voči autoritám môže spôsobiť, že ľudia sú vnímavejší voči konšpiračným teóriám, zatiaľ čo kultúra, ktorá si cení vedecké dôkazy, môže byť odolnejšia voči pseudovedeckým tvrdeniam. Stratégie a prístupy k boju proti informačným hrozbám a nepravdám musia zohľadňovať kultúrne faktory, aby boli účinné.

Kultúry, ktoré zdôrazňujú individualizmus, môžu podporovať nezávislé myslenie a ochotu spochybňovať a skúmať pravdivosť informácie. Ľudia v týchto kultúrach častejšie hodnotia informácie nezávisle a spoliehajú sa na vlastnú analýzu, než aby sa spoliehali na kolektívne názory alebo autority. To môže viesť k rýchlemu šíreniu informácií v kruhoch rovesníkov a záujmových skupín.

Na druhej strane kultúry, ktoré sú viac kolektivistické, môžu uprednostňovať skupinovú harmóniu a konformitu, čo vedie k vyššej akceptácii informácií zdieľaných komunitou alebo sociálnou skupinou. Informácie, ktoré sú v súlade s kolektívnymi hodnotami a presvedčeniami skupiny, budú s väčšou pravdepodobnosťou ľahko prijaté a šírené medzi členmi. To môže viesť k rýchlemu šíreniu informácií (pravdivých i tých nepravdivých) v rámci komunity.

Priepustnosť informácií

5.3 Úloha hodnôt, presvedčení, stereotypov a predsudkov

Kultúrne povedomie

Kultúrne povedomie sa vzťahuje na pochopenie, citlivosť a znalosť rôznych kultúr, ich zvykov, viery, tradícií a uznávaných kultúrnych hodnôt. Zahŕňa otvorenosť a úctu k ľuďom z rôznych prostredí a uznanie vplyvu kultúry na jednotlivcov a komunity.

Ku kultúrnemu nedorozumeniu dochádza vtedy, keď ľudia z rôznych kultúr vnímajú situácie odlišne. Nedorozumenie je častou súčasťou medziľudského konfliktu. Vnímanie a interpretácia toho, čo sa deje okolo nás, závisí od našich presvedčení a hodnôt, ktoré sú dané naším jazykom, kultúrou a kultúrnym zázemím.

Keď sme s ľuďmi, ktorí majú rovnaký jazyk, kultúru a pôvod, je veľká šanca, že sa ľahko dohodneme a budeme spolu dobre vychádzať. Keď však niekto pochádza z inej kultúry, môžeme mať problém porozumieť mu alebo byť ním pochopení.

Kultúrne a vzdelávacie politiky môžu prispieť k rozvoju zručností potrebných na zvládnutie zložitosti súčasných multikultúrnych spoločností. UNESCO a OECD vyzvali k tomu, aby sa vo vzdelávaní venovalo náležité miesto umeniu a kultúre a aby sa uznávali.

Kultúrne povedomie môže pomôcť predchádzať nedorozumeniam v komunikácii a zohráva kľúčovú úlohu pri riešení a zmierňovaní informačných hrozieb. Umožňuje jednotlivcom pochopiť kontext, byť citlivý na rôzne perspektívy a kriticky posudzovať informácie. Podpora kultúrneho povedomia môže prispieť k informovanejšej, odolnejšej a súdržnejšej spoločnosti, ktorá je schopná čeliť negatívnym vplyvom informačných „porúch“.

Kultúrne bariéry

Kultúrne bariéry bránia efektívnej komunikácii kvôli rozdielom v kultúrnych predstavách, viere, zvykoch atď. ľudí, ktorí patria k rôznym kultúram. Kultúrnou bariérou môže byť:

- jazyk
- spoločenské hodnoty
- politika
- tradície
- myšlienky
- presvedčenie

- etnický pôvod
- náboženstvo

Boj proti informačným hrozbám si vyžaduje účinné riešenie týchto kultúrnych bariér. Ak sú dezinformácie a misinformácie prepojené s kultúrnymi naratívami a presvedčeniami, je ťažšie napraviť ich negatívne účinky. Preto je dôležité podporovať kritické myslenie a mediálnu gramotnosť vo vzdelávacom prostredí a rozvíjať kultúru dialógu a rešpektu.

Stereotypy

Stereotypy sú zjednodušeným zobrazením reality. Redukujú ľudí a kultúry na niekoľko známych čŕt a ignorujú ich bohatú rozmanitosť. Stereotyp zvyčajne zdieľa veľká skupina ľudí, je to nepravdivé zovšeobecnené presvedčenie, ktoré ľudia majú o tom, aký niekto alebo niečo je. Používanie stereotypov je spôsob, ako si zjednodušujeme svet, ale môže viesť k predsudkom.

Problémy často začínajú sklonmi ľudí k zovšeobecňovaniu. Naše vnímanie sveta sa často vyvíja prostredníctvom procesu kategorizácie a zovšeobecňovania - to, čo vidíme, zoskupujeme, aby sme ľahšie pochopili a zapamätali si informácie. Taktiež, keď sa stretáme s novým predmetom alebo bytosťou, máme tendenciu zaradiť ich do skupiny za predpokladu, že členovia skupín sú si podobní a majú spoločné vlastnosti. Ľudia tiež odvodzujú svoju individuálnu identitu od toho, že sa považujú za príslušníkov skupín - etnických, náboženských, vekových, sociálno-ekonomických atď.

Zovšeobecnenie sa môže stať negatívnym, ak máme tendenciu predpokladať, že každý člen skupiny využíva spoločné skupinové vlastnosti, hoci v skutočnosti mu môžu chýbať. Takto vznikajú stereotypy (neskôr predsudky). Stereotypy môžu byť aj pozitívne - t. j. "ľudia z národnosti X sú dobrí, pracovití a disciplinovaní" -, ako aj negatívne - t. j. "ľudia z národnosti Y sú leniví". V oboch prípadoch generalizácia vytvára priestor pre informačnú hrozbu a mylné predstavy, ktoré môžu byť veľmi škodlivé, pretože môžu nesprávne postaviť kultúry na rôzne úrovne. Stereotypy môžu prehľbiť sociálnu polarizáciu. Boj proti stereotypom je založený na kritickom myslení, vedomostiach, overovaní faktov, empatii, reflexii a sebareflexii. Učitelia by mohli pomôcť žiakom a študentom trénovať konfrontáciu so stereotypmi a lepšie si uvedomiť svoje predsudky, čo by mohlo viesť k lepšej odolnosti voči prijímaniu každej správy o kultúrnej skupine ako pravdivej a pomôcť im spochybníť zdroj a odhaliť alebo zmierniť informačné skreslenie.

Štýl medzikultúrnej komunikácie

Komunikácia je veľmi dôležitou súčasťou nášho života, ktorá môže vyvolať informačnú hrozbu a zároveň jej môže pri správnom nastavení predchádzať. Niekedy sa nám nedarí komunikovať s inými ľuďmi, pretože ich kultúra a hodnoty sú odlišné. Tréning efektívnych komunikačných zručností je to, čo nám môže pomôcť lepšie pochopiť ľudí a ich povahu. Medzikultúrna komunikácia môže skutočne zohrávať kľúčovú úlohu v boji proti šíreniu a vplyvu dezinformácií a misinformácií.

Základom je vedieť nájsť najlepšiu stratégiu komunikácie s inými ľuďmi, aby ste mohli byť vo svojom vzťahu efektívni. Každý musí pochopiť a prijať skutočnosť, že existujú rôzne kultúry a všetky si tvoria vlastný spôsob komunikácie, ktorý je odlišný od toho vášho.

Kultúrne štýly komunikácie s rôznymi kultúrami, vrátane anglosaskej západnej, černošsko-africkej, čínskej, filipínskej, LGBTQ+, juhoázijskej alebo akejkoľvek inej, môžu byť náročné.

Verbálna a neverbálna komunikácia sa líši v závislosti od kultúry, z ktorej osoby pochádzajú, pričom existuje obrovská kultúrna rozmanitosť medzi jazykmi, geografickými regiónmi, náboženskými tradíciami a sociálnymi štruktúrami. Osoby pochádzajúce zo západných kultúr majú tendenciu k explicitnému a priamemu štýlu komunikácie. Africké kultúry majú tendenciu mať určitý hierarchický odstup, čo znamená, že niektorí členovia majú vyššie postavenie ako ostatní. Osoby s vnímaným nižším postavením nenadväzujú priamy očný kontakt s osobami s vyšším postavením. V moslimských kultúrach si muži a ženy nemusia chcieť podať ruku s opačným pohlavím. V čínskej kultúre sa kladie veľký dôraz na rodinnú hierarchiu. Napríklad podľa čínskeho obchodného protokolu sa očakáva, že ľudia budú do rokovacej miestnosti vstupovať v hierarchickom poradí. Pre kultúrne komunity LGBTQ+ môže správne používanie výrazov týkajúcich sa rodovej identity vrátane zámen signalizovať zdvorilosť a akceptáciu. Dbajte teda na kultúrne rodové roly.

Nezabudnite, že kultúrne normy sa nemusia vzťahovať na správanie jednotlivcov. Osoby sú ovplyvnené aj svojím etnickým pôvodom, rodinou, vzdelaním, osobnosťou a životnými skúsenosťami, niekedy viac ako kultúrnymi normami, takže kultúrne skupiny nie sú homogénne.

Ak chcete byť efektívni v kultúrne rôznorodom prostredí, musíte sa vyhnúť etnocentrickému pohľadu na inakosť a porozumieť normám a štandardom, ktoré sú v danom kontexte prijaté. Väčšie uvedomenie si vlastných stereotypov, vlastných predsudkov a konkrétnych rozdielov v očakávaniach a vnímaní štýlov vedenia a riadenia sa javí ako kľúčové pre predvídanie správania podriadených, kolegov, či študentov a prijatie flexibilnejšieho prístupu k zmene na vhodnejší štýl s ohľadom na kultúrne rozdiely. Spoznanie každého žiaka a/alebo spolupracovníka pomôže vybudovať dôveru a identifikovať najprínosnejšie zručnosti a vlastnosti potrebné pre produktívny proces učenia a práce. Aj podpora otvorenej komunikácie a podpora budovania tímu môže zvýšiť tímového ducha, vzťah a rešpektujúce medzilidské vzťahy a zabrániť šíreniu informačných hrozieb v kolektíve. Úlohou pedagógov

je pomáhať študentom pri uvedomovaní si kultúrnych i ďalších súvislostí, ktoré sú základom tvorby informácií, a uvedomovať si, ako súvislosti ovplyvňujú analýzu informácií.

Kultúra, správanie a komunikácia

Pokiaľ ide o kultúru, stupeň vzájomnej závislosti medzi jednotlivcom a skupinou určuje spôsob, akým sa formuje vnímanie ľudí a ako sa mení na konanie. Ako už bolo spomenuté, platí to aj pre priepustnosť informácií. V skupinách (triedach, komunitách, školách, podnikoch atď.), kde prevládajú kolektivistické názory na lojalitu a dôležitosť skupinových úspechov nad individuálnymi cieľmi, by mali vedúci skupín brať do úvahy, že študijné/pracovné úlohy a súťaženie budú menej dôležité ako udržiavanie dobrých vzťahov, zatiaľ čo dôvera bude vysoko cenená. Na druhej strane, zameranie na individuálne ciele a práva v individualistických spoločnostiach sa spája s intenzívnejšou súťažou medzi členmi skupiny pri plnení úloh a oveľa menším dôrazom na dôležitosť vzťahov.

Komunikácia má svoje kultúrne špecifiká, ktoré sa na celom svete líšia. Koncepcia vysokého a nízkeho kontextu komunikácie Edwarda Halla naznačuje, že prostredie, v ktorom proces prebieha, má vplyv na prenášanú správu. V kultúrach s vysokým kontextom, ktoré sa vyznačujú vyšším stupňom skupinovej vzájomnej závislosti a lojalnosťou k mocenskému postaveniu, je viac významových informácií zakódovaných v reči tela a neverbálnej reči a verbálna časť býva viac implicitná, nepriama a nesie menej významov. Pochopenie sprostredkovaného významu závisí od už existujúcich znalostí vzťahov a vzorcov správania. V nízko kontextových kultúrach, charakterizovaných individualizmom, decentralizáciou a odstupom od autorít a moci, sa význam vymieňa priamejším a explicitnejším spôsobom s obmedzeným používaním neverbálnych prostriedkov. Vzťahy a postoje k moci neovplyvňujú kódovaný význam v takej miere ako v kultúrach s vyšším kontextom a porozumenie závisí najmä od verbálneho vstupu. V nízko kontextových kultúrach sa vyhýbajú nejednoznačnosti a reč býva stručná a jasná.

Porovnanie môže byť založené na piatich samostatných skupinách charakteristík týkajúcich sa medziľudských vzťahov, spôsobu, akým ľudia navzájom komunikujú, ako ľudia vnímajú čas a priestor a ako sa ľudia učia.

Päť hlavných kategórií rozdielov medzi vysoko kontextovou a nízko kontextovou komunikáciou

	Vysoký kontext	Nízky kontext
Vzťahy	Vzťahy závisia od dlhodobého procesu budovania dôvery. Silná diferenciácia medzi vnútornou a vonkajšou skupinou. Centralizovaná autorita. Udržiavanie dobrých	Vzťahy sa začínajú a končia rýchlo. Ľahšie vstupovanie do existujúcej skupiny. Najdôležitejšie sú pracovné ciele a výsledky. Decentralizovaná

	vzťahov je dôležitejšie ako dosahovanie pracovných cieľov.	štruktúra. Rozhodovanie nie je sústredené na vrchole.
Interakcia	Intenzívne používanie neverbálnych výrazov - tón hlasu, gestá, mimika. Význam sa vyjadruje prostredníctvom kontextu (implicitne). Skutočné slová majú menší význam. Nesúhlas je personalizovaný a treba sa mu vyhnúť.	Obmedzené používanie neslovesných výrazov. Význam je v presných slovách (explicitný). Kontext nie je taký dôležitý. Dôraz sa kladie na racionálne riešenia a nesúhlas je depersonalizovaný.
Priestor	Priestor je spoločný. Ľudia môžu stáť alebo sedieť bližšie k sebe.	Priestor je súkromný a ľudia by mali stáť oddelene.
Trvanie	Plánovanie času je náročné, pretože zasahuje do potrieb ľudí. Mnohé úlohy sa môžu vykonávať v rovnakom čase. Zmena je pomalá a čas je proces.	Úlohy sú presne naplánované. Uprednostňujete jednu úlohu naraz. Zmena je rýchla a výsledky by mali byť viditeľné okamžite. Čas sú peniaze.
Učenie	Deduktívne myslenie - od všeobecného ku konkrétnemu. Učenie sa deje pozorovaním a následnou praxou. Uprednostňuje sa práca v skupine.	Induktívne myslenie - od konkrétneho k všeobecnému. Zameranie na detail. Uprednostňuje sa samostatné učenie.

Zdroj: Pfeiffer & Pfeiffer (1993), citované v 1.4.6 - Context of Cultures: High and Low: (n.d.).

Vo vysoko kontextových spoločnostiach s vyššou mocenskou vzdialenosťou sa komunikácia zvyčajne opiera o prístup zhora nadol, pričom sa často neberú do úvahy názory podriadených. Proces býva riadený a centralizovaný. Postup jednotlivcov v skupine závisí od nadriadených.

V individualistických, nízko kontextových kultúrach je komunikácia viac participatívnym a interaktívnym procesom. Autonómia jednotlivca pri rozhodovaní sa spája s uvoľneným pohľadom na určitý normatívny vzor správania. Priamy nesúhlas s nadriadenými a spolupráca pri vývoji a realizácii práce budú súčasťou riadiacich a kontrolných funkcií.

Je dôležité, aby pedagógovia do vyučovania zahrnuli materiály a príklady, ktoré sú relevantné pre jazyk a kultúru regiónu alebo lokality.

Sociálno-ekonomické aspekty kultúry

Kultúry sú sociálne konštruované a uznáva sa rozhodujúci vplyv kultúr na sociálnu a ekonomickú výkonnosť ľudí počas ich života. Skupinová dynamika ako spôsob, akým ľudia

konajú a správajú sa v skupine, a kultúrne kontexty ako hodnoty a postoje, ktoré sú zdieľané medzi skupinou ľudí, sú veľmi významné. Rodiny, školy, priatelia a susedstvá tvoria prostredie, v ktorom sa formuje vnímanie sveta. Vplyv dospelých a rovesníkov, s ktorými deti a dospievajúci trávili svoj čas (t. j. vzory), zohráva významnú úlohu v tom, ako vnímajú sami seba a ako si vyberajú svoje aktivity najprv v škole (vrátane školskej dochádzky a výkonu) a potom v živote a v práci. V neposlednom rade je veľmi dôležité aj vnímanie úspechu. Napríklad v individualistických kultúrach sa úspech spája s osobnými úspechmi, kým v kolektivistických spoločnostiach s blahobytom rodiny a komunity.

Kultúra miestnych komunít a miest, kde ľudia žijú, výrazne ovplyvňuje ich kariérny postup, zamestnanie, občiansku angažovanosť a osobnú pohodu. Sociálna mobilita sa vzťahuje na zmenu sociálno-ekonomickú situáciu osoby, a to buď vo vzťahu k jej rodičom (medzigeneračná mobilita), alebo počas celého života (vnútrogeneračná mobilita). Miera sociálnej mobility sa v jednotlivých miestach líši a vo veľkej miere závisí od prvkov kultúry daného miesta. Vedomosti, zručnosti, kompetencie (vrátane kritického myslenia) umožňujú ľuďom stať sa konštruktívnymi a spolupracujúcimi členmi spoločnosti (a odolnými voči informačným hrozbám). Vzostupná sociálna mobilita veľmi závisí od prístupu k vzdelaniu, pričom ekonomické aspekty a kultúrne aspekty sú rovnako dôležité (komunity, ktoré uprednostňujú vzdelávanie, venujú zdroje na zapojenie detí a mládeže do vzdelávania aj v čase hospodárskeho poklesu).

Zistilo sa, že nižší sociálno-ekonomický status podporuje vzájomnú závislosť, menšiu snahu o osobnú voľbu, holistické myslenie a pripisovanie udalostí a správania vonkajším príčinám. Naopak, vyšší sociálno-ekonomický status podporuje nezávislosť, silnú snahu o kontrolu, sebavyjadrenie prostredníctvom voľby, analytické myslenie a vnútorné pripisovanie príčin. Keďže však obmedzený prístup k zdrojom a vzdelaniu spôsobuje, že je potrebné spoliehať sa na iných ľudí, nižší sociálno-ekonomický status býva spojený s väčším pochopením emócií iných a tendenciou konať altruisticky.

Sociálno-ekonomický status teda môže ovplyvniť úroveň mediálnej gramotnosti. Ľudia s vyššou úrovňou vzdelania a ekonomickými prostriedkami majú s väčšou pravdepodobnosťou prístup ku kvalitnému vzdelaniu, ovládajú rôzne jazyky a rozvíjajú analytické schopnosti, aby dokázali identifikovať informačné hrozby a vyhnúť sa im. Osoby s nižším sociálno-ekonomickým statusom môžu byť zraniteľnejšie voči zavádzajúcim naratívom a konšpiračným teóriám z dôvodu obmedzeného prístupu k vzdelaniu, nedostatočného kontaktu s rôznymi názormi a menších skúseností s kritickým hodnotením informácií. Môžu sa na nich zamerať aj dezinformačné kampane využívajúce ich sociálno-ekonomické obavy alebo aspirácie. Online komunity a polarizácia fungujú ľahko, keď sú ľudia uzavretí do špecifických uzavretých bublín a komunikujú len s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi, čo je pravdepodobnejšie v ekonomicky zraniteľných komunitách.

Prepojenie kultúry, vzdelávania a hospodárstva

Kultúrne spoločenstvá v rámci rôznych komunit zahŕňajú činnosti, vedomosti, zručnosti a modely vzájomnej podpory, ktoré nie sú závislé od monetizovanej ekonomiky. Väčšina západných kultúr sa nachádza v sérii dvojitych väzieb. Napríklad úspech pri rozširovaní ekonomiky ďalej znižuje životaschopnosť prirodzených systémov; študenti končiaci verejnú školu a univerzity sú čoraz viac závislí od toho, či nájdu pocit spoločenstva v kyberpriestore namiesto v komunitách prepojených tvárou v tvár, v medzigeneračných spoločenstvách, kde by sa mohli naučiť zručnosti a objaviť talenty, ktoré vedú k nehmotným formám bohatstva a vzájomnej podpory.

Súčasná zahraničná politika sa často zameriava na západnú transformáciu iných kultúr, čím sa ničí rozmanitosť jazykov a medzigeneračných znalostí, ktoré boli osvojené počas stoviek a tisícok rokov života v rámci hraníc a obmedzení miestnych bioregiónov. Úlohou pedagóga by teda malo byť stať sa sprostredkovateľom, ktorého zodpovednosťou je pomôcť študentom explicitne vyjadriť stelesnené a konceptuálne rozdiely medzi ich skúsenosťami v rôznych kultúrnych spoločenstvách a trhovo-spotrebiteľskými vzťahmi a závislosťami.

Aj kultúrne inštitúcie, ako napríklad múzeá, začínajú podporovať ciele kultúrneho vzdelávania. Pojem "kultúrna revitalizácia" sa spája s viacerými nedávnymi rámcami a programami, ktoré predpokladajú cesty, ako môžu komunity využívať múzejné zbierky a archívy na opätovné zapojenie sa do vedomostí, ktoré sa stali neaktívnymi alebo boli vytrhnuté z pôvodného kontextu v dôsledku kultúrne utláčajúcej, vládnej a hospodárskej politiky.

Kultúrna revitalizácia je proces, v ktorom jedinečné kultúry znovu získavajú pocit identity, napríklad prostredníctvom podpory kultúrneho dedičstva, jazykov alebo oživovania tradícií a zvykov. Je vhodné podporovať tento proces aj v rámci vzdelávacieho prostredia, aby sa zabránilo tomu, že študenti by nerozpoznali falošné správy alebo dezinformácie z dôvodu nedostatku kultúrnych a sociálno-ekonomických znalostí alebo postavenia.

Kultivovanie inkluzívnych kultúrnych spoločenstiev, ktoré rešpektujú a prijímajú rôzne perspektívy, môže pomôcť čeliť informačným hrozbám. Keď majú jednotlivci prístup k širokej škále kultúrnych prejavov a príbehov, je pravdepodobnejšie, že sa stretnú s rôznymi názormi, čo môže podporiť diferencovanejšie chápanie zložitých problémov a znížiť náchylnosť k dezinformáciám.

5.4 Stratégie nápravy

Globalizácia spája ľudí z rôznych častí sveta a medzikultúrne vzťahy a dialóg sa stávajú dôležitou súčasťou nášho života. Spolužitie rôznych kultúr obohacuje náš život a potrebuje jasné stratégie, ako podporovať komunikáciu kultúr a kultúrnu rozmanitosť ako prínos pre spoločnosť na všetkých úrovniach. Boj proti informačným hrozbám vrátane dezinformácií a misinformácií si vyžaduje mnohostranný prístup, ktorý zohľadňuje kultúrne perspektívy a citlivosť.

Kultúrna adaptácia znamená systematickú úpravu jazyka, kultúry a kontextu tak, aby boli kompatibilné s kultúrnymi vzormi, významom a hodnotami iných. Zahŕňa pozornosť mnohým rozmerom kultúry a môže zahŕňať pochopenie rôznych kultúrnych kontextov, či prispôsobenie komunikačných stratégií, zapojenie hlavných aktérov komunity na šírenie dôležitých správ, rešpektovanie znalostí pôvodných obyvateľov, používanie relevantných príkladov, symbolov, výrazov atď. Kultúrna adaptácia sa vzťahuje na dosiahnutie rovnováhy medzi zachovaním kultúrnej identity a pestovaním medzikultúrneho porozumenia.

Stratégie nápravy v boji proti informačným hrozbám by mali byť prispôsobené kultúrnym aspektom spoločností a skupín, v ktorých jednotlivci pôsobia. V individualistických skupinách a spoločnostiach by sa mal klásť dôraz na stimuláciu samostatného, nezávislého výskumu danej témy a na smerovanie úsilia k zámernému skúmaniu objektívne overiteľných informácií. V individualistických spoločnostiach sú etablované médiá dôveryhodným zdrojom informácií a úsilie by sa malo zamerať na zlepšenie kvality a objektivity mediálneho obsahu. Konkrétne opatrenia by sa mali týkať praktických stratégií získavania a spracovania informácií, ktoré šíria mainstreamové médiá.

V kolektivistických spoločnostiach je najdôveryhodnejším zdrojom informácií komunita a sociálne siete. Pritom je dôležité usmerniť proces šírenia informácií so skupinou a komunitou smerom k objektivite, hoci to nie je ľahká úloha. V kolektivistickej spoločnosti je vplyv sociálnych sietí na formovanie názorov oveľa silnejší. Situáciu zhoršuje skutočnosť, že neexistujú žiadne sankcie za obsah, ktorý sa dotýka objektivity a dôveryhodnosti informácií. Konkrétne opatrenia by sa mali týkať stimulácie overovania informácií a aktívneho vedenia komunity smerom k objektivite.

Riešenie konfliktov v rôznych kultúrach môže byť náročné najmä pre ľudí, ktorí sú v danej kultúre noví. Riadenie konfliktov podporuje otvorený a konštruktívny dialóg medzi stranami s odlišnými názormi. Hoci kultúrne rozdiely môžu viesť ku konfliktom, tieto rozdiely nás zároveň robia jedinečnými jednotlivcami a mali by sa oslavovať. Zameranie sa na hľadanie spoločného základu, podporu porozumenia a podporu diskusií založených na dôkazoch pri rešpektovaní rôznych perspektív a kultúrnych kontextov môže priniesť pozitívne výsledky a budovať dôveru ako protiklad k stereotypom a informačným hrozbám.

Ďalšou stratégiou nápravy je budovanie kultúrneho povedomia a kompetencií v oblasti vyjadrovania. Na úrovni EÚ a v kontexte celoživotného vzdelávania sa táto kompetencia

spája s pochopením a rešpektovaním spôsobu vyjadrovania myšlienok a významov a komunikácie v rôznych kultúrach, vrátane produktov týchto kultúr, ako je napríklad umenie. Kompetencia kultúrneho povedomia a vyjadrovania sa vzťahuje na schopnosť osôb rozpoznať a oceniť vieru, zvyky a hodnoty iných ľudí, aby s nimi mohli komunikovať a spolupracovať bez predsudkov. Na vyššej úrovni sa to týka aj budovania zručností komunikovať vlastné myšlienky a vízie spôsobmi a v kontextoch, ktoré sú prijateľné pre ľudí iných kultúr, a tým zvyšovať efektívnosť komunikácie. Kultúrne povedomie má veľa spoločného so sebedomím a jeho budovanie prebieha v neformálnom aj formálnom kontexte, počnúc rodinou a najbližšími príbuznými a priateľmi, prechádzajúc cez školské, univerzitné a pracovné prostredie a končiac vedomým osobným úsilím. Uplatňovanie tvorivosti od útleho veku, dobrovoľníctvo, cestovanie a život v multikultúrnych komunitách sú činnosti, ktoré prirodzene rozvíjajú tento typ kompetencií.

V skutočnosti je budovanie kultúrneho povedomia a vyjadrovacích schopností najlepšou stratégiou kultúrnej adaptácie a malo by sa uskutočňovať zámerne vo všetkých druhoch kontextov. Hoci sa to ľahšie povie, ako urobiť.

Ďalšie relevantné stratégie sa týkajú:

- Zapojenia kultúrnych vplyvných osôb a vedúcich predstaviteľov komunity s cieľom opraviť nesprávne informácie v kontexte ich kultúrnych presvedčení.
- Rozvíjať viacjazyčné overovanie faktov a spolupracovať s miestnymi odborníkmi na jazyky s cieľom účinnejšie bojovať proti dezinformáciám.
- Kultúrna citlivosť pri overovaní faktov v snahe vyvrátiť dezinformácií - to zahŕňa pochopenie kultúrneho kontextu a jazykových nuáns, aby bolo možné efektívne komunikovať presné informácie bez neúmyselného posilňovania existujúcich presvedčení alebo kultúry.
- Podpory rozmanitej a vyváženej spotreby médií.
- Cielené vzdelávacie programy na zlepšenie funkčnej gramotnosti a digitálnych zručností.
- Podpora kultúrnej participácie môže ovplyvniť rozsah, v akom sa jednotlivci zapájajú do overovania faktov alebo kritického hodnotenia informácií.
- Pestovanie inkluzívnych kultúrnych spoločenstiev, ktoré rešpektujú a prijímajú rôzne perspektívy.

Posilnením postavenia jednotlivcov v kultúrnych spoločenstvách, aby boli aktívnymi a rozvážnymi účastníkmi svojho informačného prostredia, môže spoločnosť pracovať na zmiernení škodlivých účinkov informačných hrozieb a na podpore informovanejších a odolnejších spoločenstiev. Pedagógovia môžu podporovať študentov pri riešení informačných hrozieb tým, že im poskytnú príležitosti na samostatný, nezávislý výskum danej témy. To môže študentom pomôcť rozvíjať ich zvedavosť, tvorivosť a ďalšie dôležité zručnosti potrebné pri zmiernení vplyvov informačných hrozieb.

5.5 Referencie

- 1.4.6 - *Context of Cultures: High and Low*. (n.d.).
https://www2.pacific.edu/sis/culture/pub/context_cultures_high_and_lo.htm
- Bowers, C. A. (2009). *Educating for a revitalization of the cultural commons*. *Canadian Journal of Environmental Education*, 14(1), 196–200.
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ842749.pdf>
- Carter, K. (2022, February 28). *Intercultural communication*. Pressbooks.
<https://ecampusontario.pressbooks.pub/therapeuticcommunicationforhealthofficeadministrators/chapter/the-helping-interview-a-common-therapeutic-communication-tool/>
- Cherry, K. (2022, November 8). *What is a collectivist culture?* Verywell Mind.
<https://www.verywellmind.com/what-are-collectivistic-cultures-2794962>
- European Commission (2019). *Key Competences in Lifelong Learning*.
<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>
- Fatehi, K., Priestley, J. L., & Taasoobshirazi, G. (2020). *The expanded view of individualism and collectivism: One, two, or four dimensions?* *International Journal of Cross Cultural Management*, 20(1), 7–24.
<https://doi.org/10.1177/1470595820913077>
- Forgeard, V. (2023, July 1). *What is the best way to manage conflicts based on cultural differences*. Brilliantio. <https://brilliantio.com/what-is-the-best-way-to-manage-conflicts-based-on-cultural-differences/>
- Hall, E. T. (1989). *Beyond Culture*. Anchor Books.
https://books.google.nl/books/about/Beyond_Culture.html?id=z05PAAAAMAAJ&redir_esc=y
- Hofstede, G., Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations, Software of the mind. Intercultural Cooperation and Its Importance for survival*. In McGraw-Hill eBooks (3rd ed.). McGraw Hill Education.
https://books.google.nl/books/about/Cultures_and_Organizations_Software_of_t.html?id=o4OqTgV3V00C&redir_esc=y

- Individualistic Culture Explained: Pros and Cons of Individualism.* (2022, November 13). MasterClass. <https://www.masterclass.com/articles/individualistic-culture>
- Isaac, G., Ahlgren, I., Corbiere, A. O., & Andrews, J. R. (2022). *Being present and bearing witness: talking about cultural revitalization programming in museums.* *Museum Management and Curatorship*, 38(1), 18–42. <https://doi.org/10.1080/09647775.2021.2023907>
- Kearney, M., & Haskins, R. (2020). *How Cultural Factors Shape Economic Outcomes.* In *The Future of Children* (Vol. 30, Issue 1). https://futureofchildren.princeton.edu/sites/g/files/toruqf2411/files/foc_vol_30_no_1_combined_v6.pdf
- Komen, S., (2020). *Education toolkit: Cultural-responsive communications with the Black immigrant community.* Susan G. Komen Toolkits. Retrieved from: <https://komentoolkits.org/wp-content/uploads/2015/03/Culturally-Responsive-Communication-B-AA-Comm.pdf>
- Laš, M. (n.d.) *Interkultúrny seminár [Slide show].* UMB. Retrieved from: https://www.ff.umb.sk/cms/saveDataFilePublic.php?uid=mlas2&path=EMrNu12H4Gkrfc1viikeNQMSvWB9iHGmLTnWc-HntFPOMmcjZrEosWvOsBLCI3iIXapWvfgMAAucrFBijGCAsnLtpRVV_sOhlIcGGOoS0D866qdi8iOmcOd9EquMTcwL
- Mcleod, S. (2023, June 16). *Stereotypes in Psychology: Definition & Examples.* *Simply Psychology.* <https://www.simplypsychology.org/katz-braly.html>
- Menzies, F. (2019). *Nine cultural value differences you need to know.* *Include-Empower.Com.* <https://cultureplusconsulting.com/2015/06/23/nine-cultural-value-differences-you-need-to-know/>
- Mikulášová, A., Mikuláš, R. (n.d.). *Interkultúrny komunikácia.* Ústav Svetovej Literatúry SAV. <http://hyperlexikon.sav.sk/sk/pojem/zobrazit/autor/13/interkulturalna-komunikacia>
- Milincic, A. (2020, november 20). *Differences in high-context and low-context communication styles.* LinkedIn. <https://www.linkedin.com/pulse/differences-high-context-low-context-communication-styles-milincic>
- OECD (2022). *Understanding Social Mobility.* <https://www.oecd.org/stories/social-mobility/>

- Olko, J., & Sallabank, J. (2021). *Revitalizing Endangered Languages: A Practical Guide*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108641142>
- Parra-Cardona, R. (2018). *How to make effective cultural adaptations to evidence-based interventions*. Texas Institute for Child & Family Wellbeing. <https://txicfw.socialwork.utexas.edu/effective-cultural-adaptations-to-ebps/>
- Pasikowska-Schnass, M. (2017) *Briefing*. European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI\(2017\)608807](https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document/EPRS_BRI(2017)608807)
- Pine, A., & Turin, M. (2017). *Language revitalization*. Oxford Research Encyclopedia of Linguistics. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780199384655.013.8>
- Soukup, V. (2000). *Přehled antropologických teorií kultury*. https://books.google.nl/books/about/P%C5%99ehled_antropologick%C3%BDch_teori%C3%AD_kultu.html?id=vGptAAAAMAAJ&redir_esc=y
- Triandis, H. C., & Gelfand, M. J. (1998). *Converging measurement of horizontal and vertical individualism and collectivism*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 118–128. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.74.1.118>
- Tuazon, N. (2021). *People of Filipino Heritage*. In: Purnell, L., Fenkl, E. (eds) *Textbook for Transcultural Health Care: A Population Approach*. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-51399-3_14